Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дени ◆ ЕРА, 19 АВГУСТ, 1982 ШУ. ◆ № 99 (6665). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

Декхараш бехктокхаме да

Сунженски районе боахамаш юкъе йоккхагlчарех лоархlаш я тха колхоз. Шерашерра лакхлуш латт колхоза къахьегамхой хьокхамаш, боахам шерлуш, дегlабоагlаш ба, дукхагlа хул оаха арахецa юртбоахама продукци. Масала, нийслагlча хинначул иттлагlча пятилетка хlара шера юкъера лаьрхlача баланс продукци 2749 эзар сома дукхагlа хилар, 58,1 процент лакхъелар къахьегама овсарле. Дукха-дукхагlа пачхаьлкхенга схьар оаха хьайбай продукци. Дикка чlоагlъелар боахама экономика а.

Парте XXVI съездо а КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо а колхозашта, совхозашта хьалхашка кхы а доккхийгlа дола декхараш оттадаьд. Царга хьежжа тха колхоза къахьегамхоша тlайийцар керда, кхы а лактагlа декхараш. Хlаьта лаьрхlар дика кхоачашдеш хьа а боагlа.

Толаме чакхдаьккхар оаха цхьайттлагlча пятилетка хьалхара шу. Пачхаьлкхенга юртбоахама продукци йоккхара план деррнгача хьокхамех кхоачашъяьй ялат — 128, баьцаьараш — 115,5, дулх — 105, шура — 100,7, тха — 109 процент. Хьинаре къахьегаш, шоай декхарех дика лоархlаьбеш хьабоагlа колхоза къахьегамхой укх юбилейни шера а.

Дика хьувкъам луш да кхаш леладераша хьалкхедаь ялат, шоай плаваш кхоачашъе вlаштlехьдоал хьайбаш леладерни а. Оаха дика кхетаду Кхачан программа толаме вахаре юкъеяхьара укх шера а пачхаьлкхенна дlаяулуш йола' юртбоахама продукци дукхагlа хилийтар чlоагlа лоархlаме дола. Цу духьа на декхар кхоачашдара тlаерзаяьй оаха тхоай коллектив.

Кертlера дар — дlахо ялтий производство дегlайоллаир. Хьувкъам лакхбара чотах лаьрхlад оаха ялата производство лакхъе. Оаха доа [illegible] хlара гектара тlара хьувкъам 27 процентагара 35 процентага кхачвалда лакхбе. Из дош толаме кхоачашдеш тоараш тха колхоз йолаш а. Хlана хlара гектара тlара 30—35 центнер ялат чуяз оаха. Хиа декхаш [illegible] хесш яз а во хургбац хьаналlа хьувкъам а — хlара гектара тlара 35 центнер ялат [illegible] Бакъда, гураха ялат дlалуча [illegible] гектара тlара 10—15 центнер [illegible] Цун бакъал [illegible] агротехника [illegible] Хlана [illegible] Дукха [illegible]

специалистий, хьалхалаттача къахьегамхой совещани йир оаха. Цигача къамаьл даьчар тучаьхар колхоза лаьттай беркат соццаккхара пайда эцаноа йола серига а резерваш, лаьрхlар нlелита хьувкъам луш Алханчуртски лахча ватlе дола ши кха севооборота юкъе а доаладеш тоале. Гураха дlадийна ялат чуаццаше а цу кханна оаха йилла лаьрхlад гектара тlа 50 тонн кхоачийташ органически, 8 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш.

1985 шера оаха лаьрхlад люцерна дlаюваш дола кхаш 250 гектарага дlакхоачаде. Шерде лерхl кхынола доакъара культураш дlаюваш дола кхаш а. Цу гlулакха колхоза аггара дикагlа дола лаьттaш хьакъоастадергда оаха. Хьайбаш продукце производство лакхъе, доакъара база чlоагlъе торо луш дола эггара лоархlаме дола гlулакх ма дий из.

Цхьаькха а цхьа проблема я тха боахаме хlанз а дlанйкхайла. Тоъаш бац бохалой. Эшаш ба доаркаш, хьакхарч леладераш, жа lуй. Из кхоачамбоацар чехка дlадаккха отта хургдац. Хlана аьлча хьайбаш леладерашта аьли далар бухсоццаш хьахулаш волча продукцех тиша да. Хlаьта хьайбай продукци хlанз а дукха лакха хилац. Цун баьвам да доахан доакъарца lалашдара гlулакх боахаме хlанз а осала хилар.

Кхачан программо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш колхозо 1983 шера лакхье лерхl шура — 10 процент, дулх — 18 процент. Цунца цхьана доахан кlезига да тхота, цул совгlа хlана йолча хьайбай продуктивностаца из декхар кхоачашде хала хургда. Цудухьа колхоза хьайбаш леладераша лаьрхlад 1985 шера хlара кхоачача lаттагара 2350 килограмм шура яккха, доахан юкъерадуургдоаца гlулакх де. 100 lаттагара 90 — 95 процентага кхачваца lаьсин [illegible] 850 lаттал нlезигагlа доахан из леладе. Цул совгlа 390 — 400 килограммага кхачвийта [illegible] дола хlара шера пачхаьалкхенна 200 — 250 дежан дулха дlачуrеда. Хьинаре а дукхагlа леладийта да тхо.

Бента аьлча, тхона хьалхашна лаьтташ бехктокхаме гlулакхаш да. Царех шерашт тхо, хlана аьлча колхозхошта хой доал кхинарегlа къамел дьйа советски бала кхы дlар ман а дикагlа толлургдолгl.

И. КОНОВАЛЕНКО,
Сунженски района Шеча Эсвара цlерагlча колхоза кертlера экономист.

Укх шера планагlа деррига кхичде дезар 3950 тонн долаш 17 август хьатlаотташ 2750 тонн доакъар кхичдаьд Шалински района «Южный» совхоза къахьегамхоша. Из болх беш я Хатаев Имрана кулгалдеш йола механизированни отряд. Цига белгалбаьннаб коммунистаца йол хьалlелаш вола Аьюбов Вака, комбайнашца баьцеш хьекха

ХЬАЙБАШ ДИЗА ХУРГДА

Магомедхаджиев Іийса, Шахбулатов Баки, Гадаев Аднан.

Хlаьта механизаторашта юкъе хьржача социалистически яхье эггара дикагlа къахьег Гадаева. Май батта дlаболабьаб цо доакъар кхичдара болх. Цхьач дийнахьа технически бахьанех еха сецаьц цо лелаю комбайн, хlаьта цхьа ди дlа а дахийтадац цо 150 — 160 процент шийна балха норма кхоачаш ца еш.

Иштта къахьега Аднана вlаштlехьдоал комбайна шийна хьаннахьа технически lуналаш хьы тlа де дола гlулакхаш бlу ца къаьаш дарад, техника пореш лелаярах, шийна балхах бехктокхам хетарах.

— Гадаев тха эггара дикагlаола механизатор ва. Оаза чуяллача 700 тонн сенашта 2000 тонн силосах дуькагlъяр хьекхар Аднан а ва, моаллой доммал а деш совхоза кертlарча инженера Азизов Аьхьмада.

Комбайнашна сайца зеьа ха ца йоаяйташ болх бу шофераша а. Царна юкъе кхьастта дикагlа къахьегаш хилара белгалбаьннаб Умаров Майрбеки Мажиев Ибрахlами. Дикка тlехйоачашъю цар а шоай дийнахьара заданеш.

Укх шера шортта доакъар lалашде торо йолаш а совхоз. Механизатораш раьза болаш дика хьийкъай 230 гектара хlара силосе лаьрхlа дlайийна къамаlош, баьцаш.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) совхоза кертlара инженер Азизов Аьхьмад, комбайнер Гадаев Аднан, агроном Магомедов Хьамзат сенаша лаьрхlа хьокхача баьцега хьожаш боаги.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Тешшаме гlа боахаш

Шура, дулх ялсамдаккхар духьа хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь йоарноара, ханцахьа цун итоrаш яра, толашагlа бола болхлой морально а материально а белгалбоахара. ниьхъ къахьегама-бытовой хьалаш ма хулла дикагlа вlаштlехьдахара халданза йоакхо ю тха совхоза кулгалхоша, специалисташа. Цунах дика пайда я боал. Тlеххьарча шерашка шура, дулх даккхара заданеш халданза тlехкхоачашъю фермай къахьегамхоша. Масала, 120 процент кхоачашйир Даьхенна шура вlаялара укх шера ворхl бетта план а. Хьокхамаш кхы лод ца деш къахьегаш хьайоагlа фермай коллективаш укх август бетта а.

Хьалхарча ах шера итогех яхье хьалхе яьккхар а лаьрхlа КПСС Шалински райкомен райисполкомен карара кара тела байракх елар тха совхоза. Из хьацаш цу чакхдоалаш заданел совгlа Даьхенна 700 центнерал дукхагlа шура дlалургья вьина дош делар совхоза хьайбаш леладераша.

Дукха ха яц тха хьайбаш леладераш района тlехьабусарашта юкъебоагlаш хинна. Из гlулакх иштта нийсленнадар доакъарех лерттlа пайда ца эцаш, хьайбашта учет лерттlа ца лелаеш хиннадаь, къахьегама дисциплина во хиннадаь.

Уж кхоачамбоацараш дlахо ла йиш йолаш дацар. Совхоза партийни организаце боахама кулгалхоша, цхьана баьча соцамах нерла зоотехник-коммунист Н. Муслимов оттавир. Шинна ферме партийни группаш вlашагlа а эхка эггара хьалха теркам тlабахийтар къахьегама дисциплина тоаяра. Къадейна, шура лаьгlъяь доахан юкъера дlа а доахаш царна метта къона дикача фух дараш юкъе а кхуллаш хьайбай lул тоадир, доакъарах дикагlа пайда эцаргболаш гlулакх вlаштlехьдаьккхар, и. кх. дl. Цу дерригне толамаш а доахийт хlана.

Фермашта юкъе яржача социалистически яхье хьалха коммуниста М. Умхаджиева кулгалдер я. Партийни группана юкъебоагlача хьайбаш леладерий: Ж. Висмурадова, А. Айдамирова, Ш.-А. Алиева новкъосталца дика вlаштlехьбаьннахаб цу коллектива болх. Телха ца еш халданза кхоачашъю ферма балха графики. Дика вlаштlехьдаьккхад хьайбаш кхабара гlулакх а.

Даьгlенашна доажадаьчул тlехьагlа чудоалалича доахана кхы тlа а моша доакъар лу, горохаца цхьана дlабийна кен а хьонхаш. Доахан халданза цхьан хана нетт. Цулухьа дукха шура а йоаккх доахангара — дийнахьа юкъера лаьрхlача 9 — 10 килограмм. Доаркашта юкъе яржача яхье хьалха ба: Х. Садулаева, А. Пашаева, К. Арсанукаева. Балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха доарка яц.

Цхьоалагlчул дукха тlехьа ца кхаш къахьегаш я К. Абубакарова кулгалдеча шоллагlча ферма коллектив а. Толашагlа болча болхлой: доаркай Н. Масхадовай, Л. Хутуевай, Т. Алиевай, Т. Джабраиловай, бежа lуна Д. Дашаева, слесарь-наладчик волча А. Юнусова новкъосталца ах шера планал дукхагlа 29 тонн шура дlаелар цо Даьхенна 1 июль хьатlаноачаш.

298 етт ба тха боахаме. Царех хlаранегара юкъера лаьрхlача 1105 килограмм шура йоаккх хlанз. Хlаьта хlара дийнахьа пачхаьлкхенна дlалу шура соахка укх хава дlалуш хинначул 150 — 200 килограмм дукхагlа я. Иштта жоп лу тха совхоза хьайбаш леладераша КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенешта, тхоай дакъа юкъехьу Кхачан программа кхоачашъеча.

Дика вlаштlехьбаьккха чакхбоакх тха совхозе доакъар кийчдара болх а. «Хьайбашта — цхьан шеран ах шеран тоъал доакъар!» яхача девизах къахьег кхаш леладераша.

Доакъар lалашдара А. Такаева, З. Вараева кулгалдеш йола ши звено вlашагlъеллой. Цар коллективаша хlанзале кийчьяьй дикал лакха йола 450 тонн йола 500 тонн гаргга силоси. Уж балхаш дlахо дlахьош да. Хlаьта шера заданегlа lалашъе езаш я 600 тонн йола 3500 тонн силоси.

Доакъар lалашдеш доча баакашта халданза тlахьожам лоаттадаь совхоза кертlерча агронома Х. Таймасханова, кертlерча зоотехника Н. Муслимова.

Тха боахама хьайбаш леладераш хlаналлаца карагlдаьнначох кхоачанбаь lерташ дьика майрра ала йиш йолаш ва со.

С. УШАЕВ,
Шалински района «Искра» совхоза партийни организаце секретарь.

ДОТТАГlЛЕН Вlашагlкхетар

18 августе Ирийне КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вlашагlкхийтар ПОРП ЦК Хьалхарча секретарца, ПНР Министрий Совета Председателаца В. Ярузельскеца. Вlашагlкхетаре даккхьа лаьцар: КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыпа мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара К. У. Черненкос, ПОРП ЦК Политбюро члена, ПОРП ЦК секретара Ю. Чирека.

Л. И. Брежневеи В. Ярузельскеи шоайла вlаши хоам бир шинна парте а пачхьалкхений а политика керлерча лостамех Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, советски коммунисташа, советски къахьегамхоша промышленни а юртбоахама а производствана интенсификаци яра низаш тlадерладаьлта. Дукха хlама ду экономикана доал дела эргадоннехаш тоадара а КПСС XXVI съездо оттаяь социально - экономически программа вахаре кхоачашъяра а.

В. Ярузельске хоам бир, ПОРП IX съезда решенешка хьежжа польски кулгалхоша превычайни гlулакхаш чакх дахар, политически а экономически а болх бар бахьанце мехка дикагlча оагlорахьара хувцамаш хулаш латт, аьина. Исторически а социалистически а маьхалений хам беш бола берриrа польски патриоташ вlашагlтоха безаш бола къаман возрождене болам баржаш латт Польше. Цунца цхьана халача политически экономически кризисах юледисараш хlанз а болуш да. Сабар а патриотически бехктокхам а гойташ, польски общественаса лерттlа къахьегарца эшаю йолаш йола халонаш. Кризисах моти чакхбаккхара процесс юхатетт контрреволюционни подполье хиларо, цун балха доттам а тел, из хьал а лоаш арахьара, эггара хьалха США-с а лоацаш.

Л. И. Брежневеи В. Ярузельскеи дика а хеташ белгалдаьккхар, общественни вахара деррнгача кертерча доакъошка советско-польски бувламаш социалистически интернационализма, цхьатарра боккъонаш хилара, суверенитета сий дара, доттагlлен, вlаши гlо дара принципаш тlа чlоагlлуш латташ хилар. Из берриrа болх бу укх шера март бетта СССР-е визит яьча ПНР партийно-пачхьалкхен делегацеца баьча барта хьежжа. Польшас СССР-ца а кхыча социалистически пачхьалкхенашца а леладу экономически гlулакхаш шерларо новкъостал лу польски экономика тоаяра, из толаме дегlакхувлара никъ хьабелл.

ПНР чурча гlулакхашта СССР юкъе гlерт яхаш Польша ца езачар арадоахача хабарашца ше lехалийтаргьац польски общественас, аьлар В. Ярузельске. «Советски юкъе гlертар» — из да боарамагlа бийлал, материалаш, комплектующи изделеш доаттаир, кредиташ заказаш телар, хlаьта цу дерригне польски производственна мошностий доккхагlа дакъа заьбъара баьх бийти йиш хулийт. Польски халкъа доккха а маьхера а новкъостал дарах Советски Союзана чlоагlа баркал аьлар В. Ярузельске.

Л. И. Брежнева белгалдаьккхар шийна тоаранашка хьежжа Советски Союзо дlахо йодача хана а Польски Халкъа Рес публикина дьалханна [illegible] дlахийна декхараш [illegible] гlо дергдолга.

Дунен халкъашта юкъерча хьала малхи деш, новкъосташа Л. И. Брежневеи В. Ярузельскеи белгалдаьккхар СССР-о а ПНР-о а США-с, НАТО-на чудоагlача дунехьа кхыча мехкашца леладу гlулакхаш чlоагlа харцахьа лоархlаш хилар. Суверенни пачхьалкхенашта дукха экономически санкцеш [illegible] нар Дунен халкъашта юкъерча права, ООН Устава нормаш телха а еш, американски администраце Польшана цхьанне а из дохта баьча тайпара низ тlаlаштабу. Цу политика де лерхlар фуд аьлча, из да экономически халонаш кlоаргъяр. США империализмана хеттача тайпара мехкара хьал юмачваьа даккхар.

Шинна парте а пачхьалкхений а кулгалхоша llенхиттта дlахайкадаьд харцдоацаш лерхl финансови а кхыча а санкцей политика — из а дунен халкъашта юкъерча гlулакхашта юкъе харцахьа лаьрхlа методаш кхаллуцача мехкий хьаштташта а хlама тохаргйола бумеранг. СССР а Польша а гlеть а тайп-тайпара социальни системаш волча пачхьалкхенашна экономически заьхье деладу гlулакхаш лерттlа вlаштlехьа даьха, цхьатарра вlашин гlойле йолаш хилийтара.

Историга дийлача Европа кхеле дика йоакха моттиг кхоач Польшага. Цун лоархlам кхы а лакхбелар польски лаьтан тlа социалистически пачхьалкхе [illegible] начул тlехьагlа. Социалистически сотрудничествах дlахьедтае ниш йоацача ПНР-о мацарей дикача лоалахоший шийна политикана гlо ду тlом чакхбаьнначул тlехьагlа Европе этта доазонаш меттахьа ца далийтара.

Хьалхагlа э сацам, СССР, ПНР хlанз а чlоагlа леладу европейски дунен халкъашта юкъерей хтерамхе чlоагlъяра, герз lоалежа юватохара, тlема политически кризисий а кердача дунен тlема а кхерам кlезигбара гlоерзабаь никъ. Дунен халкъашта юкъерча гlулакхашта юкъе моттиг хала йиш яц дикахо а дагалеххар лара а.

Л. И. Брежневеи В. Ярузельскеи дlахайкадир дунен тайп-тайпарча [illegible] ирача къовсама моттигаш хилар, белгала аьлча, Израило Гаргарча Малхбаленехьоабаь lюм мехкахьобахар шеашта геттара [illegible] хилар. Палестинаций а Ливана а трагедина жоп дала эшаш долча Израиль хинна lи. цунна бехке а Вlашагlкхийтта Штаташ а.

Советски Союзо Польшас дlахо йодача хана а новкъостал дергда Палестина мукъалкхара Организацега, Сирега, Ливана, lарбий халкъий бакъдолча гlулакхана. СССР а ПНР а тlехьа а Гаргарча Малхбален [illegible] массе а оагlонахьара политически нийсо йолаш [illegible] ира.

Л. И. Брежневеи В. Ярузельскеней юкъе дахча вlашагlкхетар [illegible] чакхдаьлир, из [illegible] шин мехка [illegible] гlулакхаш дегlахкувлара дакъе сацам, дунен lаарча гlулакхий [illegible] къехьа а царца [illegible] цхьатарра хилар.

Вlашагlкхетаре даккхьа лаьцар КПСС ЦК Генеральни секретара [illegible] А. И. Блатова, ПОРП ЦК секретара [illegible] Б. Колодзейскийс.

(ТАСС).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

БУДАПЕШТ. Лаьттан хоамал ца йоlтара доккха болх бу Венгрийте специалисташа. Укхаш болх беш я венгерски хlора промышленносте М. Торез цlерагlа йола бокса рудник. Укх шера цу районе 270 гектар дукхачагlа хувцаш хlора бальахачул тlехьагlа рекультиваци яь лаьтта. Дукха ца хоаш цу тlа хьалкхоарчьа кхийсаш [illegible] Дукха ха йолаш [illegible]

[illegible]

* * *

[illegible]

Малхбузен Европа [illegible] «Аэг - Телефункен» ФРГ [illegible]

* * *

[illegible]

(ТАСС).

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

П. Ахриева цlерагlча назрановски «Электроинструмент» заводи болхлоша укх шера ворхl бетта [illegible] совгlа 110 эзар сома маьхан продукци [illegible]

[illegible]

КПСС Ачхой Мартановски райкома пленум

[illegible]

Парте Ачхой Мартановски района хьалхарча секретара [illegible]

Пленума балха юкъе даьккхаьа [illegible] КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара [illegible] А. И.

№ 135 НОЛЧА КАРАБУЛАКСКИ ХОРЖАМИ ОКРУГЕИ № 136 НОЛЧА БАЧИ-ЮРТОВСКИ ХОРЖАМИ ОКРУГЕИ ГОЛЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ЛАРА ДЕНАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета [illegible] Нохч-Гlалгlай АССР [illegible] № 135 йолча Карабулакски хоржами округе № 136 йолча Бачи-Юртовски хоржами округе [illegible] Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета [illegible] 1982 шера 19 сентябре [illegible]

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель [illegible]

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь [illegible]

г. Грозный.
1982 шо 17 август.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН АВТОНОМЕ 60 ШУ ДУЗАШ

КХЕТАМ ЛУР — КОЛЛЕКТИВ

КЪАХЬЕГАМЦА САКХЕТАМЕ ХИЛАР

Тха коллективе беча кхетама балха керттера форма — къахьегамца кхетам балар. Сат къахьегам дукха беза Iемарар, ше къахьегачу метте сага ший тар ма-лу доккха гIа толамаш дахар, обществана болх беш хилча, цо шийна а болх белга дега а кхоабаш, — ишта да къахьегамца кхетам балара маIаш. Къахьегамца сакхетаме хилар — цу балха лоархIаме гIара хьал.

Социалистически яхьи производствана доал деча къахьегамхоша дакъа лацара кхы формаши (ПДПС, рационализаторий болам, болхлой собранеш, и. кх. дI.) цар шоай къахьегам шоаш пIаштIехьбаккхара дикагIа йола способ я.

Завода чухьа оттальча положенета хьежжа подразделенешта юкъе лелаеча яхьа итогаш ю хIара денеи бийсанек сайна, ишта бетт-бетта в. ХIара бетта хьагучавоал «Профессех дикагIвар», «ДикагIйола бригада», «Дикала отличник», «ДикагIвола мастер», кхыбараш. Наха кхетам балараш уж пIаштIехьбахарш Iалальмате боккхача лоархIаме да болхлой, участкай, цехий, кхыча подразделеней индивидуальни декхараш. Завода встречни плана дарз а миле дIаотт социалистически декхараш, нагахьа болхлой гIулакхера сага хилац производство алсамъяккхарен балха дикал лакхъярен кхоачамаш лохача метте ше доакъашхо ца хеташ. Цу гIулакха боккхача лоархIаме да карагIдаьнараш дIадовзийтар а нийсхо яр а.

Цкъаза нийслу сага тIатейе къахьег хьожкхамаш лакхдар духьа, каст-каста кормаш тIехктоачаш а ю, хIаьта Iуприйнарча пятиминутке денненц бийсаннен баьча балха итогаш еча хана мастеро цунах дош алаш. Кхоака а — кхы хьожхаван ТIакгха халахетар хул цу сага. Яхь а лелаьяр, аьша хет цуна, кхычарел хьалха а вийнавар, хIаьта из мукъагIа цхьаинс а теркалдеш хилалац.

Сага терко яр, цуна фу эш-мала эш хьажар, нагахьа сайна эше повкъостал дар, — уж кхетама балха чIоагIа лоархIаме фактораш я. Мах баь варгвоацаш доккха повкъостал ду тхона укхаза «ЗIамага лаьтта», «Юха дийнлатар», «Целина», «Дагалувцараш» яхача Леонид Ильич Брежнева произведенешка а болхлошца, специалисташца из пIашагIлехтарах цул дарца хиннача беседаех дувцаш йолча кхыча произведенешка я. Тхона массаенна а ма дониха хIама дар сага иштта дегIала ваха, ший дагардар цунга гучахьа хьадувцийта, цунга лаьрхIа дадуагIа, корта бола нол лела, Iимерзача дешаца дог ийде, ленински хьисапе наьха, царна эшарий йоакхо с ховлга. Оаха дицде метаргдац деиаш; ниьза йовкхо ца сун моттиге дикача балхага лаха дог дац. Цудухьа тахан и тIехьа геттара нийса доагIа къаьнара ница: сига терко яр миссел кIезига мах болаши цул дезагIа лоархIаши цхьаькха хIама дац.

ТАПП-ТАППАРЧА ФОРМАЕХ ПАЙДА ЭЦ

Къахьегама тешаме хургволаш кхетам балара а шинача замах юхедиса во гIулакхаши наьха уйлошкара кхидола юхамачахьара хIамаши дIадахара а къахьегама коллективо идейни ваьшни елга пIаштIехьдоаккхаш тайп-тайпара формаш лелаю тха заводе — кагийча производственни группашта чухьа лелаеча официальни доацача бувламашкарен (балха тIерча повкъостий общественни мнени) болхлой класса дикагIа йола традицеш дIайоарккаргарен (болхлой мугIараша дIаоцар, къахьегама кишка аггара хьалхара алаш дездеш дIадалар, къахьегама ветеранийн, производстве хьалхалаттарий сий дар) йолаеша къахьегама дисциплина чIоагIьара совет, къахьегама ветераний совет, къонача специалистий совет, кадрай общественни отдел, къахьегама нормировани ю совет, кхыраш сайна йолча общественни образованей гIулакхашка кхачча лица яраш.

Хьехам балара низ Iалальмате боккха ба къахьегама коллектива. Цу гIулакха къаьстта аьттув болаш я тха заводе шерра дIайоарикаль лелаеш йола къахьегам пIаштIехьбаккхара бригадни форма. Из форма чIоагIа лоархIаме я къахьегама дисциплина чIоагIъяра. Къахьегам пIаштIехьдаккхарен цунах мах теларен коллективни формаш юкъеккхаьар пайдена хилар терион я деш. Оаха дерригIа чакхдоах комплексни, специализированни, сквозной бригадаш хьалра гIулакхаш. ЧIоагIа уйла тIайохийт оаха производство пIаштIехьаккхарен къахьегама дисциплина чIоагIъярен хIаьта иштта болхлой хьаййбара а балхара дIабахара а дешаш дувцача метте бригадий советийи бригадий советеи лоархIам лакх бара.

Бехктоххам лакхбар духьа кхетама болх миштта лел хьахьонхаш дола хьокхамаши плановш заданеш кхоачашъяра хьокхамаши керттера лоархI оаха цехий начальникий, мастерий, бригадирий производственни гIулакхех хьахинарий мах беча хана.

Коллективах кхетам дучох дола къамаьл дIахо деча хана белгалдаккха деза къахьегама тIера боацича болхлошта къахьегама коллективаша еш йола воздействи моллагIча административни чоахмал пайданегIа хилар.

Укх тIеххьарча шерашка оаха шерра юкъебоалабаь хьехамчий болам, кадрови болхлоша къонача болхлошта шефство лелалра лоархIаме форма из хиларах терра. Практико хьахьекхад, хьехамчо шефство лелаергйола къонна болхло бокъонца белгалбаккхар чIоагIа пайдана хилар.

КЪОНАЧА НОАХАЛЕН ЙОАКХО Ю

Дукха ба тха предприяте шоай берригача дезалца, цкъаза барзI — итт саг а полаш, массехк ноахал цхьана болх бераш, масала, Гизатуллингlар, Султыгогlар, Олдогогlар. ХIаьта цунах, шеко йоацаш, дикадар хул. дала латташ шоай бераш хилча дикагIа къехьега гIерташ хул бокххагIбараш, хIаьта дIамагIбараш, шоай даьшеи ноанойеи дика къахьегаш хилар бIарга а гуш, царна тIехьаке гIерт.

№ 14 йолча базови профтехучилище боккха шефски болх бу тха завода коллективой общественни организацешей. Тхо даим вIашагIдеттал ду дешархошца, цар хург йолча профессех, завода историех, традицеех, перспективех лаьце дувц оаха царна. Дешархоша чIоагIа къовбал деш да тха кадрови болхлошца, училища дешархоша тоахарца Сагоп Йоакъаша, КПСС обкома членаца, токарца Дзармотов Муксайна, СССР Лаккхьарча Совета депутатаци хула вIашагIкхетараш. Цар дувцачунга чIоагIа хозахеташ ладугI кагирхоша. Дешархой производственни практика училища преподавателахачул тIехьагIа цар болх бергбоалча механикех участкашкаш ю.

БОЛХ КОМПЛЕКСНО ЧАКХБОАХ

Коммунистически сакхетам балара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра масса тайпара наьнхахи методехи комплексе пайда а эцаш, оаха дукхагIа хьалдаьцараш стимулирующи фактораш я. Масала, предприяте доходех хьаухлача фондашта доал де гIерт тхо цо хIаране ший къахьегамах хьахур алсамдаккхарца бола безам совбаккха а юхамачахьара хIамаш юкъера дIадахара уйла дукхагIа тIаIххийта а йиш хулийтаргйолча тайпара. Премеш хьокхача хана оаха чIоагIа теркалду къахьегама дисциплина малагIча хьал тIа я, общественни порядок миштта лелаю. Цхьана тарью оаха материальни моральни стимулаш. Шу чакх а даьша, итогаш яьчул тIехьагIа ховстабар, сийлахьа цIераш яларах дола тепталаш, сийлен грамоташ, дийцаш дола лушдола маьхера совгIаташ берригаш а болча метте, кхьарча собранешка дIател. Собранешка хулача хьало — цхьана балха болча повкъостана даьккала вуциаро, дег тIара лоппаш дахаро — наьха самукъадоакхх, дегаш уроттаду, боккха моральни салоIам лу дега. Цунга хьежжа да къахьегамах хьахур а республике хьалха латтача предприятей мугIаре ший моттиг хьа а лаьца, бIубенна дIаэттай завода коллектив.

Тха коллектив интернациональни а. ГIалгIашта дала дIа а атта болх беш ба укхаза оърсий украинцаш, гуржий а татараш а, нохчий дагестанцаш, хIирий а черсий а — берригаш а цхьайтта къаман викалаш. Барт тайна цхьа делал сайна бах уж берригаш а. Заводе интернациональни кхетам балара беш боли болх завода болхлой дакастей бокъонца долча доттагIалах лаьца масалаш а кхувлаш бу.

КОЛЛЕКТИВА НИЗ СОВБОАХА ХЬАСТ

Тахан тха коллективо хьахьонх советски халкъий доттагIала бокъи низ. Оаха интернациональни кхетам луча шерра пайда эц КъХIАССР г. Орджоникидзерча ОЗАТЭ, ЧБАССР г. Нальчикерка «Севкавэлектроприбор», Грузински ССР г. Сухумерчи «Сухумприбор», г. Грознерча «Электроприбор» яхача заводашца лелаеча традиционни доттагIалах.

Завода юкхьанцарча партийни организаце кийчъяь хьалди мероприятеш я СССР хьаль 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, из ший лоIамагIа Россеца юкъелха 200 шу, завод йилла 20 шу дизара кийчо прап деэдирап.

Кагирхоша патриотически кхетам балара плана тIа оттадаьд дика хиларах йоваш йолча формехи методехи пайда эцилга ВЛКСМ комитето петерний совстаца цхьайа вIаштIехьдоах кагирхой тIемеи къахьегамеи ветеранаца вIашагIкхетилга, къаьстта и Советски Эскара дийнахьеи Котала Дийнахьеи, массони мероприятеш чакхйоах тIем тIа боабаьраштa дегIача памятника хьалхашка венокаш а йохнаш, цхьана ух тIемеи къахьегамеи сийлен мулешка. Администраци общественни организацеши цхьана вьча решенегIа оттадаьд завода коллективера эскаре гIулакх де вахар дика могаеш хоам хуле, цуна кхойттаIагIа алапи телга.

Идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам айхха бийза лелабелга, коммунистически идейноста, советски патриотизман пролетарски интернационализман уйла йолаш саг хьийкхевар — из да кхетама балха керттера декхар, хIаьта оаха тхоай дерригга низаш из кхоачашдара тIа а дерзадаьд.

М. ЗУРАБОВ.
ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача назрановски завода директор.

ЭСТОНСКИ ССР. «Эстонсланец» яхача производственни объединене шерра кьржай ЕССР 60 шу дизара даза ма доагIара наькъадаьара тIехьара социалистически яхь.

Ах шера планал совгIа яьккхай 200 эзар тоннал тIех товарни сланец. Шоай профессиональни цIей сийна тIаюна хинна декхараш а хавал хьалха тIехьхоачашдаьа горнякаша. Дийнахьен буси эзар тонн яьккхара тIехьа кIора промышленноста Министерства предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье дакъа лоацаш я объединене коллективаш. Очистни забоешкара горноболхлой еррига а бригадаш дика лоархIаю цу тIехйолча нормах, хIаьта дикагIйолча коллективаша хIара ден-бус 1500 тонн товарни сланец а йоаккх.

Объединене балха юкъехувл лаьттан ченашка йоаш йола сланец ма кулла кIедигьара, къахьегама овсарле лаькъяра, электроэнерги кхом беш дIаахийтара гIо деш йола керда техника.

Укхазара яьккхай эггара хьалхара эстонски сланец.

СУРТА ТIА: бассейна дикагIйола шахтераш (аьрдехьара аьттехьа) — А. Пезт, Г. Зайцев, Э. Поп, Н. Купрап, В. Митаев, Н. Митквич памятник-вагонетка йолча.

П. КУЗНЕЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Терек» лхача мебельни хьун хIамаш еча объединене цхьоалагIча филиала журнальни истолгаш деча участке массаьне а лоархIаш сий дешн саг ва производства хьалха латта столяр Абдулвахидов Насрудин. Ше укхаза къахьегача бархI шера цхьа ди дIадахийтадац хьинар долча болхлочо ший сменни нормаш 120—130 процент кхоачаш ца еш. Коммунистически къахьегама ударника, социалистически яхье массехказа котаьнпача Н. Абдулвахидовна дукхаза тхьйнай сийлен грамоташ, ахчан премеш.

СУРТА ТIА: столяр Н. Абдулвахидов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Цхьа миллион 500 эзари киловатт-сахьат электроэнерги кхоа доаш деннадар Старогрозненски энергетикаша шоаш карарча шера социалистически декхараш тIаэцача хана. Мехидаьтта доаккхачеи из чакхдоаккхачеи объекташка энергонизалаш нийса лелаяра, кердаяраш тха а еш электроэнергех пайда эцара боагIача бесса тIадьожам ловттабарах хIанзлехьа 2 миллион 350 эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнерги кхоаьй энергетикаша. Цу толамий доккха дакъа кхоач хьалха латтача электромонтерашка В. Байтаевга, А. Павленкога, А. Черемушкинга, кхы дукхачарга.

* * *

Карара шу доладелча дена скважинашта 1830 ремонт яра чотагIа ялагIа шоаш даккха дезаш хиннача дукхагIа 1000 совгIа тонн мехидаьтта даьккхад «Старогрознефть» НГДУ мехидаьттахоша. Цу юкъагIа е эзаш хиннача дукхагIа 260 ремонт аьй цар скважинашта.

Болх нийса вIаштIаь а баьнхаза къахьегараш №83 «Брагуны» яха тIахкIоарге скважина юкъе а йолаш 4 скважинана капитальни ремонт аь чакх а яьккха хIанзлаьа шера план кхоачашъе нарагIдаьннад Ремизов Виктор керте латтача бригада коллективана. Дукха тIеххьабисабац цул Д. Солнышкин, Ф. Яровой, А. Бесчастный керте латтача бригадий ремонтникаш а. Цар шоай къахьегама календаре тIа лелт октябрь бутт.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

ДИКАЧА НАХАХ

Ший гIулакх дезаш хилча...

Цкъарчоа бIарахьежача цхьаниха а ер ма дий аьнна хIама дац Мархиев Юнаса ТIахIир белгалдоаккхаш. Бакъда, къахьегамах хиннача'шоннех дикача цун кулгашка хьежача, дакм къегаш дола цун бIаргаш бIаргадайча холуш да из гIоровьлина болхло вол. «Чечнигпромстройматериалы» яхача объединена чуноагIача АТХ болх беча нахага моллагIчунга а хаьттача сварщиках Т. Мархиевах оалаш дар да «дошо кулгаш». МоллагIа дола гIулакх диниен цIенеш кхоачашду ТIахIира. Цудухьа тамашийна дац вIалла а Iо ца доаккхаш автобоахама Сийлен улга тIа цун сурт хьалхеза доаллаш хилар. № 2 йолча Грозненски гIишлон материалаш еча комбината массехк складской боахамен помещенеш гаражаш е лаьрхIа цхьалха а яьха керда автобоахам вIашагIболлача хьалхарча деношкe дела укхаза балха воагIа ТIахIир. хьалхагIа кирпич, облицовочни блокаш, битумни каьхат, гIишлонхошта аша кхиIола материалаш еш ше баь болх а бите.

Юххьанца дети шийна хьалхашка оттадаь декхараш, моллагIа в шийга хьабенна болх цхьа кхоачамбоацар нийс ца долийташ чакхбоах цо. Кастлашха дезалу цуна электрическаца дувзаденна дола гIулакх. Образовани тоьаш ца хиларах дукхагIа бу цо практически болх, дукха деш технически литература, инструкцеш.

Болх а беш дийша чакхйоакх цо № 5 йола ПТУ сварщика говзал нара а еэаеш. Геттара чоалхане йолча тайптайпарча газоэлектросварочни аппаратаца дукха балхаш дайд ТIахIира.

Сварщика болх нийсбе йиш я, ард вай, ювелира говзалца. КIезиг-дукха оп харцаьа даьлча берриге а болх юха бе безаш хул. Ацетилен йоацаш моттигаш а нийслу, хIаьта сварщика ший балха юкъейоалаю цун заменителаш. Цо воккъарле ю балха, кхераьлен техника нийса ца лелаеш моллагIа йола авари хила тарлу.

Мел ашацунца Iалашъяь йола метериально-технически база йоацача укх автобоахаме газоэлектросварщика кхоачашде дола балхаш геттара дукха да. Сварочни балхаш ца дича ца доалаш хул дерригаш хIама дац аьнна дукхагIча даькъе ехача автомашенашта ремонт яра гIулакх: е рамана, е машина тIьрамана, е телжача карданни передача валана, кхычоа. Сваркаца автобуса гоамъенна сетта кола кузов нийсъе а прицепний тралерийн ходовой доакъош вIашкахотта а дийдад специалиста. Лоацца аьлча, цкъан минута салаIа йиш йоацаш хул хIара балха дн. Дукха ха йоацаш Харьковски тракторни заводе хьаьча трактора-тягача еха хиннa тележка хаиал шо хьалха тоа а аь болх бе йолалийтан ТIахIира.

КIезига къахьега дезаккар хьинар долча сварщика апрелен маеи бетташка техосмотр яра автомобилаши тракторши слесарашцен ремонтникашцен цхьана цо киичъеча хана а. Ца эуаш бисаккар ший хан хьинари ца кходен къахьийгача сварщика болх. Цуна елар ахчан премеш.

Дукха я хьалха латтача производственника тешаш сийлен грамоташ а. Массехк шера вIаштта баькъо ТIахIира коммунистически къахьегама ударника сийлен цIа. Ше укхаза болх беча юкъа лакха говзал йола хьехамча ше хиларга хьежжа массехк сага Iомаьяй цо сварщика говзал. Иштта, масала, укх шера № 5 йола ПТУ дийша бистелккха а квалифицированни сварщи хила а дика повкъостал даьд ТIахIира шин вешийн воIа Бахьаудина. Из стажировке вечача хала шийна улувъ дIа а оттаьаь болх байтаб цо цунга.

Алапи а балха хьалхаш а дикагIа долча «Красный молот» заводе, кхыча йоккхача предприятешка болх бе дукхаза а хьийхаь Т. Мархиев, оаьхьа, из ранла кхиийнавац ше болх бечара дIа а баьнна кхычахьа дIавахаза.

— А, дукха кхи... ра тIа гIое... болх цо, — цудухьа со а ... вац балха ... Со укхаза массанена а воэаш ва, сона а дика вока хIораьар дIаргшне сий балхах, коллективах. ДIаьнна сайца цхьаьш къахьегама ... царца дIакхаста мегаргдац сона.

Бокъонца къахьегамах везна вола саг ва Т. Мархиев. Дукха беза цуна ший балх, вай дерригa хьинари говзалла сарадагIйоал гIаьна хьалхашка латта декъераш ма могга дикагIа кхоачашдара.

Н. ОЛИМПИЕВ

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Даьчох кхоачамбаь Iац

«Грознефтегаз» управлене структурни подразделенешта юкъе лоаттIачарех цаI я 2-ча йола газе «Старогрознефть» мехидаьтта доаккхача управлене ... [illegible]

[illegible]

... кхьалхальлтачарех я коммунист И. А. Маркелов керте латта участок. 7 бетта планал совгIа цо 20 миллион кубически метр газ яьккхай. Укхаза цоалнакара хьокхам е тойташ, къахьегаш да КПСС членаш мастер А. Заргаев, слесарь Къахьегама ЦIена Бабраша орден леладер А. Лисицин, оператор К. Масаиров, инженер-технолог Е. Макаренко, кхыбараш.

[illegible]

А. ЭЛИЕВА

ТЕХНОЛОГИ ЭРГАЙОАХАШ

Автомобильни тракторни ... [illegible]

[illegible]

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

ГIОННА ДОЛЧА БОАХАМАШТА — ШЕРРА НИКЪ

Укх шера июль бетта «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума итогаш «1990 шерага кхаччалца йолча СССР Кхачан программа хьакъехьа» КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча докладаца хьадоагIа районни партийни организаце декхараш» яха дош дувцаш хиннача КПСС Сунженски районни комитета пленуме лоникхеи принципиальни къамаьл хилар района промышленни предприятешкен организацешкен гIонна доле боахамаш дIахо дегIадоаладара хьакъехьа.

Из дош практически чакхдаккхара гIонна доле боахамаш кхетамца дегIакхувлаши мел эшача кхачан продукташца общественни точкаш меттел, болхлой а IалашбеШи йола предприятеши организацеши кIезига яц районе. Кхачан программа кхоачашъяра дикагIа оарцагIъяьннай пхаи шераш поахар «Сунжанефть» НГДУ, Сунженски райпо, «Чечингазстрой» специализированни монтажни управлене, Сунженски мехлесхоза, дукхахча кхыйа промышленни предприятеши организацейи коллективай.

Масала, «Чечингазстрой» спец. СМУ къахьегамхоша доза денна 1984 шерале 500 гаргта устагIа чуоттабаь кхаба а дийна долаш ээчи 20 тони совгIа дулхи 1.5 тони тхам даччахьалкхенга докха а.

ГIонна доле боахамаш дегIакхувлара дика опыт Iоаьн Сунженски мехлесхозе а. Цига соахка а яьр сомийбьцадаарий боисервай 450 тони, технически сокий 800 тони, хьун сомийн комарийи 130 тони, хьачий 140 тони гулъяьй. КПСС ЦК майски Пленума решенешта гIулакхаш жоп а луш, хьунца къахьегараш укх шера сом чакхбоаха цехи заготовительни пункти дьалхе болабеннаб. Укх шера 10 эзар сомах доахан эцеи дебадеш дерхI укхаза. Уж чуоттадаь кхоабача хана чулоаттадеш лаьрххIа откормочни пункт хургьа.

ХIанз эргабаккха тоа а бьх, иза болаш боагIа Сунженски райпо гIонна бола боахам а. ХIана цига кхоабаш 500 гаргта хьакха а. Укх шера ялх бетта 12 тони совгIа дулх тIакхийттад царна, бахача нахага сххай 70 гаргта хьакха.

Тесса лаьтта эдаии юхаметта а оттаяь «Сунжанефть» НГДУ ОРС-а коллектив а нитта чIоагIа уйла тIакхийта, лаьрххIа дIайолаеннай гIонна бола боахам дегIабоалабе. Управлене болхлоша укх шерре а цу боахамера схкай 5.5 тони хулаш йола 80 гаргта хьакха, болх бе йолаеннай бIарччача шера керда бьцадаараш кхедергдолаш йола 0.12 гектар теплица, цигара хIанале хьагул а дахь болх лошка дехкад цхьа тони гаргта бьцадаараш.

Кхачан программи кхоачашъеча хана юстара латтаи халкъа депутатий моттигера Советаш а. Шоай доалахьара гIонна дола боахамаш дегIадоаладара халкъа депутатий Нестеровскии Троицкии юрта Советаша дика опыт Iоальй. Юхьанца дIайолаелар из «Путь к коммунизму» яхачеи XIX партсъезда цIерагIчеи колхозий правленеш доахаций дахиш договораш лича дела. Цар декхар тIа ийцар шоай сой йола юрт боахама продукташ шинне а оагIонна гIойле хургйолча тайпара дачахьалкхенга йохка. Масала, Троицки станице бахача наха хIанале а сххай пачахьалкхенга 12 эзар килограмм гаргга шура. ХIаьта ерригга а лаьрхIача укх шера йохка дош денад цар цу маьхерча продукта 20 эзар килограмм гаргга.

Кхачан программа кхоачашъеча онда дакъа лоац Нестеровски станице бахача наха а. ХIана хIара денна царгара приемни пункташка йоагIа тони гаргга шура. ХIаьта цу тайпара пункташ станице массехк а.

ХIаьта а, гIонна долча наьха шоай доалахьарен боахамаш дегIакхувлара гIулакх массанахьа а литтад тха районе дика. Цу дешашка во хьож, масала, Серноводски, Галашки, Мужичи, Карабулакски поселке, Ассински, Орджоникидзевски станицашка, цхьанцайолча кхычи йоккхийча промышленни предприятешкен организацешкен.

ГIонна дола боахамаш дегIадоаладара йоккхий торонаш йолаш я «Сельхозтехника» МРПО, «Ассинский» консервни завод, «Сельхозхимия» яха объединени, Карабулакски рудни йоашача материалий завод, дукха кхыйола учреждененши организацеши, хIаьта а цар цу галхой дIахьожаш бац цу лоархIамечеи эшаш долчеи гIулакхага. Хетаргахьа, Кхачан программа дерригача халкъа юкъара гIулакх хилар дицдаьд цар.

И. ЧУНИХИН.

ДИЗЗА ДАКЪА ЛОАЦАРГДА

Берригача советски наха а санна чIоагIа деташ гIоздаларца, къахьегама ханнар айдаларца тIайийцад тха МагIалбикерча буруьдеттараша КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума сопамаш, цар тIа белгалъяьккха Кхачан программа. Пленума материалаш юкаш, Кхачан программа кхоачашъяра мехкдаьтта декхараша дейхаш яр къоастадеш митингаш собранеш хиннай ерригача буруь деттача бригадашка, цехашка.

ДIабайнача бетта юкъара партийни собрани хиннад тха буруь деттача балхий управлене майски Пленума балха итогаш юххьанцарча партийни организаце декхараши дувцаш. Бригадашка, цехашка дийцар буруьдеттараий торонашкен кхоачамашкен хьежжа Кхачан программа кхоачашъеш буруьдеттараша чакхдоаккаргдола гIулакхаш, уж белгалдаьхад собране тIайийцача сопам тIа.

Царна юкъе да Пленума материалаш, цо тIайийца Кхачан программе наха кIоаргга дIайовзийтилга, буруьдеттарий ерригача коллектива а къаьст-къаьстача болхлоша а гIонна дола боахамаш дегIадоаладелга, юртбоахама предприятешта коллективо деш дола гIо-новкъостал шердела, ишта кхыдараш.

1985-ча шера хIара болхлочун сиха 25 килограмм дулх, 50 килограмм коартолаш, пхи килограмм бьцадаараш, кхы продукташ хургйолаш дегIабоала б е лаьрхIад тха коллективе гIонна бола боахам.

Цу гIулакха «Малгобекнефть» НГДУ коллективаши цаьнна оаха дакъа лоацаргда. МагIалбикерча ОРС-е хьанхера лелаю ферма хьалъеча. Цхьа эзар хьакха хьоабеш хургьа из ферма шера. Ер шу чакадалалехьа хьалхьаь арцмолаш я хьамарч лелаю моттиг.

Шийтта гектар лаьтта да тха управлене тайп-тайпара бьцадаараш дIадувш. Хий дехкаргдолаш тоадаьд оаха из лаьтта. Укх шеррехьа 40 тони бьцадаараши итт совгIа тони коартолаши чуэца дерхI оаха цу тIера. ДIахо йодача хана кхы зикка лаькхде лаьрхIа да тхо цу лаьттах пайда эцилга.

Укх шера хьалъь йоалаш лат тха управлене 1000 квадратни метр хулаш йола теплица а. Цига хьалкхесргья юкъарча кхачанна йола помидораши нарсаши Iай а тIехьа. Цул совгIа бIарччача шера тайп-тайпара зизаш хургда тха теплице хьалкхедеш. Цо новкъостал дергда тхона балла эстетика лаькхе. ХIанзлехьа леха дIаоттаваьа оаха теплични боахам лелабара вола агроном. Ер шу чакхдоалаш дIадоладергдолаш да теплице бьцадаараши зизаши кхедара балхаш.

Чкъаьрашта лаьрхIа Iам кийчбаьб оаха. ХьагIадоагIача шера цига чкъаьрий чухеца лаьрхIа да тхо. Цо торо лургья болхлой столовешна керда чкъаьрий хьалийта а хIаьта ишта буруьдеттарий салоIилга тоаде а. Дукха ба коллективе мукъача хана зIак а хьокхаш хи кисте салаIа безам бараш.

Цул совгIа шин-кхаь гектара тIа сомий гаьнаш дIайогIа лаьрхIа а да укхаза. Цо а новкъостал дергда буруьдеттарий салаIара гIулакх тоаде.

Тха управленера дукха болхлой ба коартолаш, кхы хIамаши дIаюаш, горни отводе къоастадьча лаьтташи огородаш лелаеш. ДIахо йодача хана берригача болхлой огородаш хургйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккха лаьрхIа да тхо. Огородаш лелаераша кониори новкъостал ду огородаш ихи а хьункъам чуэцача хана транспортаца а.

Болхлоште коллективни сомий беш а дачей цаьнгаре моттигаш а хургйолаш гIу-лакх вIаштIехьдаьккха лаьрхIад. Укхаза тхона новкъостал эш МагIалбика горисполкомагара. ШоагIа шу да цу гIулакха тхоашта лаьтта къоастадела деха. Бакъахьа дар из дош горисполкомо сихагIа къоастадоре.

Дукха балхаш чакхдаха лаьрхIад буруьдеттараша районерча совхозашта новкъостал деш а. Укхаза эггара хьалха белгалдаккха йиш я «Малгобекский» совхоза комсаш лелаеча деш дола новкъостал. Кул-кара де мел деза балхаш деш 50 гектар комсаш лелаю буруьдеттараша цу совхозе укх тIехьарча массехк шера. ДIахо йодача хана а цу боахама из новкъостал де лаьрхIа да.

Керда хьалъяь ЭВМ оалаш йолча бьцах витаминий хьоар доаккхача установка болх дIаболабалийта а новкъостал даьд тха управленерча специалисташа.

Комсашта етта молкаш кийчъю моттиг йоацаш яр районера М. Горьке цIерагIа йола совхоз. Из хьалъеча новкъостал де а цига электроэнерги дIагIаякхьа а лаьрхIад буруьдеттараш.

Ишта коллективо новкъостал дийд «Алханчуртский» совхозе доанъарий цех хьалъе, оборудовани тоххаш цун болх дIаболабалийта.

ХIара шера пхи механизатор вохийт оаха районерча совхозашка ка бола илат чуэцара балхаш чакхдоахача новкъостал де а.

Ишта да КПСС майски (1982 ш.) Пленумо белгалъяьккха Кхачан программа кхоачашъеш МагIалбикерча буруьдеттараша тахан деш дола а дIахо йодача хана де лерхIа а гIулакхаш.

А. Хь. БАРАХОЕВ,
МагIалбикерча буруь деттача управлене начальника заместитель.

МОЛДАВСКИ ССР. [illegible] СУРТА ТIА: [illegible]

А. ГРИШИН сурт. ТАСС фотохроника

Доазол дехьара

Лаьттана реформа яра илалата хьежжа Афганистана Демократически Республике афганеки ахархошта дIахо а дIалуш да лаьтта шоай доалахьа хилара документаш.

СУРТА ТIА: Кабула юххерча Суилак яхача юртарча ахархой. Лаьтта долча дий пIи, на мела-а, на хипе Iаламдара порадон тIайола документаш хьаэцаш ба.

АДП — ТАСС сурт.

Афганистана Демократически Республика къаман цIейгаший лоаме хилар юхаметтаоттадалча Денга (1919 ш. 19 август).

Герзаш дIадоахилга — хано дIадехар

КХЫ КЪАМАЬЛ ДОАЦАШ ДЕХКА!

Август бетта Токио, Хиросиме, Нагасаке хургйола ядерни герз дIадаккхара тIехьара Дунен халкъашта юкъера традиционни конференци гаргакхаьчача хана халкъа машара маршаш хул Японе. ГЭНСУИКЕ — атомни водородни герз декхар духьа лоаттабеча къовсама Японски совета бехктокхамеча секретара Конти Акамацу Токиорча АПН корреспондента Гриник Владимира шс интервью луш аьлар:

— Халкъа машара маршаш чакхйоахаргйола Комитет вIашагIъеллаи тха совето укх шера. Берригача мехка гIовла гIоргйола шийтта маршрут белгалъяьй. Маршаш дIайолаялийтар 8 мае, хIаьта чакхъяьннай уж Хиросиме 5 августа. Ядерни герз декхара тIехьара гIулакхаш чакхдоаха а цу городе дунен халкъашта юкъерча конференце заседанеш ю а Дерригдунен ди гаргахкаьчача хана. Соахка хиннача ужамо йолча маршашка дакъа лаьцар бIаь эзар гарггача сага, хIаьта укх шера — массехказа дукхагIчар.

Машара марша керттера лозунгаш: «Дерригa ядерни герзаш массе оагIорахьара дехкар», «Японе ядерни йоаца кхо принцип йиза кхоачашъяр (ядерни герз хьа ца дар, шиж доалахьа ца хилар, шиж территоре тIа хьатIа ца дар)», «Ядерни герз дехнара тIехьара 1982 шерара дунен халкъашта юкъера конференци толаме чакхъяккхар».

— Ховш ма дарра, — йоазар дIахо К. Акамацус, — ер шу хьалоладеннача юххье Японе литературан искусстван дукхача боккхийча делелаша общественностага тIахьехам бир ядерни кхерама духьала хьинарегIа къовсам лоаттабе аьнна. Из инициатива — ядерни герза духьалара къовсам шербара гIо деш йола лоархIаме фактор. Дунен халкъашта юкъерча конференце балхаца иштта дакъа лоацаргда йоазонхочо Макото Одаси цу кхаинарала кхыча инициаторашеи.

Къаьстта чIоагIа кхерам л США администраце кийчъеш а юххьанцара хIама тоха лаьрхIа а йола планаш. Шоай стратегически доктрината хьежжа американски инаралаша лерхI Европерен Тийжача океана районашкарен Советски Союза ядерни герзаш детта. Цул совгIа, НАТО-ни японо-американски кхерамлен договорахь пайда а эцаш, укх тIехьарча шерашка ший партнерашка США-ца тIемо, политически, экономически интеграци леналийта гIерт американски администраци, царгара дIадеха тIема гIулакхашка доIар а [illegible] дукхагIа хьадетен. Цхьабакъда, дунен халкъа [illegible]

[illegible]

Владимир ГРИНЮК, АПН соб. корр.

Токио.

Дунен халкъашта юкъера заметкаш

«МАЛХ ЦАЦАЦА КЪАЙЛАБОАККХАЛУРГБАЦ»

Укх дIайхача ахкан денношка, термометра такилг Цельсе 40 градусага хьалкхоачаш латтача хана, муэдзина оазо Iуйранна пхи сахьат даьлча сомайоакх Кабул. Цул тIехьагIа дукха хаьлалехьа автобусий тато, автомобилий гудокаша (нагахьа афганец - водитель хургвац сигнал тоIаннча хоза ца хеташ), тайп-тайпарча метала дукхача лавочникаша еча гIаро хьалъюз улицаш. США керте латтача империализма низаша революцини Афганистана духьала хьакхайкабаиза хьоабаьча тIемо тIаотталь халонаш йоллаше а, Iемача къахьегама вахарца ях столица, мехка кхыйола городаш а санна.

Соахка халкъа Iаьдала вIаштIехьдаьлар ДРА индустре чIоагIа лардаш хьалоаттае меттел, дIахора цул прогресс Iалашъе а. Белггала йоккхагIа хилар производство, къаман доход, арахьара торговли. Шеро гIа бальхаб къахьегамхой вахара боарам лакхбаргахьа, просвещени, упахцIено лораелга, къаман культура дегIабоалаяргахьа.

ТIехь - тIехьа чIоагIагIа когаш тIа отташ латт юрта боахам, аграрни реформа чакхйоаккхача юкъагIа де делараш нхы а кIезига деце а. Хьалхара этап чакхъяьккхачул тIехьагIа лаьттан доакьош деннад лаьтта вIалла доацаши кIезига долаши хиннача 300 эзар гарггача ахархошта. Кечалащцем промышленни товарашцеи дикагIа Iалашъю юрт. Продукце лоархIамегIа дола тайпаш ийсхон маьхех ийдела цIаштIехьдоах. Квалифицированни кадраш кийчъю.

Цу бакъахьарча процессе боккхача лоархIаме я юртбоахама кооперативаш (хIанз йолаш ирел совнагIа тайп-тайпарча провинцешка кхы а 150 вIашагIйолла лаьрхIад). «Кабул нью таймс» яхача газето, белгала аьлча, хоам бу, Герат, Кандагар, Гхор, Нимроз, Балх яхача а кхыча а провинцешка кооперативаш вIашагIйохкарах. [illegible]

[illegible]

ха йолаш. Берригa бIухой — НДПА членаш. Социальни состав — болхлой, ахархой, интеллигенци. Диншаи майрен хиларах чIоагIа лоархIаш ва 16 шу даьнна молла Мирадижан Мирзо-Хусейн. Цо дакъа лоац эггара кхераменгIа йолча операцешка, хIаьта дов ца деш мукъа йоаккхача хана новкъосташта йоазув - дешар хьех, революци котъяккхар дехаш ламазаш ду.

— Эггара аьттув болашагIа чакхъяьккха операци юцал вайна?

— Республика хьаль ди хьатIакхачале хьалхагIа декхар оттадир тхона хьалхашка: Джалалабада кхерамоле Iалашъе. Цу денна кийчлуш бар душманаш а. Отрядера берригаш а хIана бац аьнна бола бIухой городе бар, бандиташ тха штаба минометаш етта болабеннача хина. Соца вийь бIухо вар, хIаьта моастагIий, тIехьагIа гучадьнначох — 25 саг. Эггара хьалхара герз цар доалдаше а, уж латта моттиг зе вIаштIехьдаьлар тха. Тхоаш кIезигагIа дале а, атака е лаьрхIар оаха. Хетаргахьа, бандиташта тхо шоайла дукха а дукхагIа да аьнна хетадолийташ селлара дорха хиннаяр тха штурм. Уж бандар, нара кхувса ши гранатомети 14 минеи тхона кIал а юсаш.

Са къамаьл хиннад шоаш раьза а хиина герз Iодилача ДРА салташеи самооборона отрядаш добровольцашеи плен боалабаьча цхьаькча бандиташца.

Царех цаI — йоазув - деш хоьш вола Абдула Халил, цун 27 шу даьннадар. НизагIа ваьккха вина цхьан бандах дIатехав из (цу хана цун юртарча хIара деза лера ихьаьца мIаIа саг дIадуташ хиннав бандиташа). Пакистано вахийтав Халил, цига ворхI бутт даьккхаб цо Пешаварера 60 километр гаьна хиннача Орсони Ривазейди [illegible]

[illegible]

са цIи аьнна хьакхайкадаь вола бандит. Нах боабечо къайла хьош хиннадац оневаал дехьарча мит болча боакхонхоша кIалхара воаккхаргволтах ше дог тийша хилар. ХIанз тхона хьалхашка лаьттар кхеравенна гарре эгаш, ерста китилг а удаш бIаргилгаш а долаш вола саг вар. Ше ца вуаш вутарг долла хIама хьадувца кийча вар из...

Геттара шаьра гуш да, ший лаьттан тIа сатиинна дахен къахьегеш афгански халкъа новкъарле ераш Вашингтоно, Пекино, Исламабадо хьалкхоабаш бола духьал апрельски революце моастагIий хилар. Из шеко йоацаш йола факт харцъе, оалаш ма дарра, долла хIама нийсса тIакхалтIадаккха гIерт Малхбузехьара пропаганда хIара денна, шай хургдаь. Цхьабакъда, «Малх цацаца къайлабоаккхалургбац!» яха афгански кица нийса да.

Советски Союзан вежарашха долча социалистически мехкашен кIоарга интернациональни шоашта болча аьттон духьа доацаш новкъостал делла моллагIча пешашачул дукхха а дикагIа хьахьонх кердача промышленни предприятешеи чуIеча цIеноштеи, механизированни юртбоахама централша а гидроэлектростанцеша а.

Афганистане промышленни центрех цаI лоархIаш я Кабулера къулбаседенгахьа Баглан яхача провинце улача Пули-Хумри яха усадки городок. Дика йовлаш я цун цементни завод, Пули-Хумри яхача хи тIара ГЭС, текстильни шекарен фабрикаш, элеватор, хьаира, кхыйола предприятеш.

Дукха хе йоацаш цига болх бе йолаялийтай Советски Союза гIонца кхаьлъь аьшкабетонни оларай завод. Цун продукцех пайда эцаргба СССР доазон тIара Кабуле кхаччалца 220 киловольт напряжени йола лини йоалача. Баьнан из долаш кхестергья ДРА къулбаседехьарен централизованни районаш электроэнергеца лаштъяра проблема.

Афганистано дIахо бу [illegible]

[illegible]

Григорий САМЗЕЛ (АПН).

Кабул — Москва.

ЦХЬОАГIОНХОЙ МОАСТАГIИЙ

«Эзари цаIи баьхьи да француза на бежа — из цIи йолаш я «Виллидж войс» яхача американски еженедельника тIа кепатеха арайинна статья. Цун автора Говард Смит яхачо Франце бахача наха «эмбатора оманна а оагIорахьа эггара ца дезаш дола хилиъ». Йоаз. Уж «безам» хиннаб гоара дуза деарах. Йоастараш я яхаш, консервний институт йила датадохараш, эггара мийрчагIа йола автоматишаш хьаьш хилараш ЖожагIата дIачувоадача. Смита яхачох, хьалъуал табличка: «Укхаза француза сии мотт лебу».

«ЖожагIата» я аьнна мокх хьакхайкабарах, хIаьта а, юкъа духьала цхьаьнкха хIама алазар французки журналисташа, кхычахьара йоаинта ача критикаяи массаза а геттара фе ловаш хуллаше а. Ишта хет соиа, хIана аьлча франко - американски отношенеш тема укх тIехьарча хана вешта а сон кхоткаенна йолиадаь. ХIанзле франкана йолла девальваци яйта йола сов лакхъяь доллара курс. Европана вIалла ца йиш я йоацаш лакха лоаттаю процентни ставкаш, США додача французски болата доазув оттадар...

Укх деношка шерра юкаш я хьалхи хиннача премьер-министра Мишель Дебрена дуьйна елаенна термин — «экономически тIом». Цун тIехьарча цхьан эпизодо кIезига гIар айянзар. Ал юкаш шин оагIорахьарча вайдашта финансировани арца юхаесна Пентагона лакхерча чинех цхьанне Францехча СССР ан юкъе «къайлагIара» торговли соглашени хиларах яи заявлени я.

Е Французски МИД-о аьча официальни опровержене а, е хьалхагIа хиннаеш хIанзарчеи кабинетий министраша аьча вайлленеша а кIаьдъяннзар Вашингтона дорхал. ГIулакх миштад аьлча, океанал дехьара бараш эгIазбагаб Малхбузенсаропейски социалистически пачахьалахений хьинарена бувзамий принципаша. КIайча цIагIарчарна хет, Малхбоаленцарча торговле СССР экономически потенциал чIоагIъю, цудухьа из соцае е геттара кIезалье ела йоах.

Цхьабакъда, европейски, цу дакъе французски а, позици «Монде» яхачох, инйесса тIакIаттIа я Советски Союзаца торговли дегIакхувла ела. ВIаштIехьа волча сага керта чу доагIе ханаш якх хьалхара е хIанзара французски лидераш «загадочни славянски сицара» безам бахьан долаш е СССР а новкъостал де чIоагIа ларах. Москваша цхьана гIулакхаш лелале гIерташ хилар. Малхбузен кхыйолча столицашта санна, Парижа а загадоахараш шийна эшараш, ший хьашташ, лерхIараш, шийна гIойле яр да.

Кхеталеш да, «газ — турбаш» яхача соглашенена духьалаш яздара дукьала яеи цул тIехьагIа контракт чакхьяккхара новкъарле ен Вашингтон гIортарца дувзаденна шоаш раьза ца хилар Париже массехкзаза хIана кхайкадьа. Мехка президента Ф. Миттерана аьлар, американски Iаьдалаша леладу гIулакхаш юкъIаржеш, кийсадоацаш, кхерамо да. ВIашгIкхийттача наха хьалхашка цкъа сайна дукхаза а дийцад цо, моллагIа тайпа бале а Москваца «экономически тIом» лелабара иш духьала хилар.

Франко-американски дискуссей цIера тIа эатта дестал «Канар аншене» [illegible]

[illegible]

Александр МИНАЕВ, АПН соб. корр.

Париж.

ТУЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Ясная Поляна — сийлахь-воккха эрсий яздархо Л. Н. Толстой ваьхна а цуьнан кхоллараллин а моттиг — (1828 — 1920). Уккхаза иза вина, хӀокху шина дешнашка цо дахара шовзткъе итт шерал тӀех йоьлла ха а ю цунна хьоккхал. Ухкахьа дагахьа а дӀаязъйина 200 сов гӀа произведенеш а, царна юккъехь «ТӀом а машар а», «Анна Каренина», «Воскресение» яхана романаш дукхахболу а кортош а доьзна.

Лев Николаевичан шен произведенешкахь массехказа гойтуш шийна дукха дезаш хилла ясенополянски Ӏалам тамашийна хоза суртташ, уккхаза бахьна хиннача наьха суртсибаташ.

Яздархо вина волча хьуьна а Ясная Полянас дукхахьа наьха теркам шийна тӀаьхьаьхьа. «Дерриге дуне, дерриге лаьтта цунна хьеж... Массанахьара а цуьнан тӀаьлхь доггеттаьлла дола дийна нахьнаш, цуьн са — дайн а массайина ду», — яздайра А. М. Горький.

Советий Ӏедало хьалхарчу шерашкахь а дина Ясная Полянерчу цӀенах а усадьбах а музей-заповедник яьй. 60 шерал тӀех ха ялиной музей-усадьба хьаль, хӀокху тахан Ясная Поляна ӀФхача дукхахча наха из эрсий а дуьнен а литература генин Л. Н. Толстой ваьхна хана сатийна бӀарга гу из.

СУРТА ТӀА: ЦӀа-музейра Л. Н. Толстоин кабинет.

Н. АКИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ШИЙ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

Сунженски района «Победа» яхача колхозе кхоач районбыткомбинате болх бу Хаписен Хьадиса Идрис, нах сиха гулбу, царех хӀораннен цуьнга даь заказаш, декхарш ла Цхьаннена кисеш, вокхаш меттташ, кхьилда хилахь дергдоаца хӀамаш ю. Шийта даь декхарш дӀа а лаьдаь цӀинакха кечийнахь Хаписов, бакъда, цуьна дагадех шо Нестеровскера ваха веза хилар. ХӀокхта цигарча наьха декхараш а дикка довзар цуьн, уьш дар хӀама яша йолаш хилахьа дередоаца цхьанна.

— Дерриге опша йиллача хана дахьаргда, — йоах Идрис, хӀокхта шийн доьш цо дуьзза кхоачашдергхиларах нӀаьла а шена яц. Ахьвар лаьнначи хилар а из хаьннахь хьадар а керттера лоархӀ цо шийн балха.

Дукха ха я Хьадиса Идрис Сунженски районбыткомбинате болх беш вола. Ше уккхаза болх бу дукха ха хетаб цуьна тъьаьв дуьлаттӀа цу дале а. ХӀокхта чархаш тӀа сиха лелача сага ха а сиха дӀайода оалаш ма ди. Ха сиха дӀаяханне а районерча наьха бытовой хьашташ кхоачашдар дикка оргаладьйя, нӀеттига дикха а шийн дакъа цу гӀулакха юкъедахьарах вокхий ву шо Хаписен.

Дика масал даим а лелаш дӀадо. Итт лелалто ва Хьадиса Идриса, из раьйа а ва царех цхьачар ше дьовена никъ харжарах. ВокхагӀаола нӀоӀ Грозне шоферала болх бешва, ши нӀоӀ дас болх беча районбыткомбинате шоели ба.

Шийн дезала сайна цо масалаш гойт, кхетам лу шайна уллув къахьегарашта. Социалистически ахьс цхьа хьалхле лаьхка ӀуйӀнавац Хаписен, тӀаккха из дай-те дика масал. ХӀокхта а эггара даьвхагӀяла совгӀат да Хаписана цуьн балха раьза а болаш наха салаш дола барнал.

Г. ТКАЧЕВ.

Грозненски Ленински района № 1 йолча поликлиника керттерча лоро дикагӀйола шоай болхлой бувцам эггара хьалха цӀи яьккхар Кушалиева Разият Абдулевнай.

ВорхӀ шу ха я Кушалиева участковий терапевта болх бешйола. 1976 шера Къулбаседа ХӀирни пачхьалкхен медицински институт яьккхача дена тахханарча денга кхаччалца алхха тӀехдина болх бет, балха тӀа гӀалат ца'доллийташ хьайоагӀа цо.

Ленински района № 14 йолча участка гӀулакх деш йола терапевт поликлинике бо бела болх чакхбаьтча сихлу шийн уназой болча нӀагӀа чуяха, царга фу хьал да хьажа, эшаш дола гӀо де.

СУРТА ТӀА: Р. А. Кушалиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дега лоIамагIа

Таханарча дийнахьа геттара а лоархӀам болаш да Н. Г. Чернышевске: «Шийн гӀулакх дезаш болх бечо моллагӀча къахьегама а юкъехкхухь поэзи» яха дешаш. В. И. Ленина цӀерагӀча проспекте доаллача быта цӀеи кхалнаьха мастер йолча Ахмадова Амината парикмахера говзалал дикагӀа хеташ а из хувцаргйолаш а цхьакха професси яц. Из говзал дагайоаллаш яр йоӀ Урус - Мартановски района ГӀойтӀа яхача юрта яхаш йолча хана а. ХӀаьта цкъа парикмахер хила гӀерта къона узбекски йоӀ ювцаш дола фильм дайча, из йоӀ шехержача наькъа тӀа мелла дукхьаленаш нийслой а ше яхачунга кхачаро Ахмадовай дег чу йоссийт: бакаргӀа сона могаргдарий цу йола мо халонаш нийслой а парикмахера говзал карагзае.

Яйнго школа чакхйоаккхача хана укказа боагӀа школа яьккхараш деша хьеха дагахьа № 20 йолча профессионально - техническа училища хьехархой. Цу хана болъонца кхалнаьха мастер йола парикмахер хила лоархӀ Амината. Бакъда, цӀагӀа цун дагадийхар могадаьзар: — Лелаш хилар — маӀача сага ираз, шийн цӀагӀа ягӀар — кхалсага ираз,— аьлар цунга дас - нанас. ХӀаьта а йоӀа мегар шийна дагадийхар кхоачашде даьшкара пурам даьккха.

Сиха дӀадахар училище дешара шераш. Ахмадовас дика караерзаю шийн специальноста теори. Ӏомаю прическай моделаш. Училище хьехархо хиннача Измайлова Ирина Ивановнас массаза белгалдаьхад парикмахера професси поэтически хилар, наха гӀозал луш, дог хьоасташ хилар.

— Цо Ӏомадора тхо, — йоах Ахмадовас шийн хьехархочох, — дег тара тхоай гӀулакх деза, сагага малагӀа прическа товргья бӀаргаго.

Юххьанца Амината йора модельни, чоалхане йоаца прическаш, бакъда, цун чӀоагӀа безам бар сайранара оалаш йола прическаш е. Безам бале а лоархӀаяцар, шийн вӀаштӀехьдаргдац аьнна хетар. Из зийнача йоаккхагӀйолча мастера М. Омаровас гӀо ду йола кӀезиг - кӀезига уж прическаш е Ӏомаяла. Иштта яйзар цуьна шийн профессе къайленаш а кӀоаргаленаш а.

Парикмахерски чуухаш бола нах Амината кулгаша дьакхолла хозал яйча цастагӀа Ӏохуша баьлар цо болх беча гӀанда тӀа.

Ахмадовас шийн балха керттера лоархӀ прическа яьдӀавода сага цӀаьккха ше йолча юхава безам хургболаш дӀавахийтар. цхьа кӀезига дах а шийн къахьегамца дика хетар дар. Ше йолча хиина дӀаводача сага бала хьехам а хул Амината, корта хозагӀ хургболаш доал миштта де деза дувц.

ЯлалагӀа шу да парикмахер йола Ахмадова Аминат ГӀойтӀара городе балха хьауха, дӀаIемаш цу гӀулакхаца Амината мар а.

Р. ДУДНИКОВА.

КЕРДАДАР ЛОХАЧА НАЬКЪА ТIА

Из яр шийна чухьа каст-каста халкъа мукъамаш, ашараш екаш йола зэдий фусам. Дукха нах боагӀар Айдамирова Зарганарга цунга кальхата пандар лакхийта, шоай самукъдаккха. Шоайцига баьккхача боккхинча наха, хьаьшашта цо локхар дог айдеш, уйла яйташ йола ашараш. Из дерриге гуш волча нӀаьнко СаӀида теркам тӀабохийтар нанас локхача пандара, лакаш тӀа лелача пӀелгашта. ЛаьрхӀа ладугӀар цо ашарашка. Хьаьшин дӀабахача уйла ош, цу уйла тӀъемаш дале музыкальни искусства дунен тӀа вугар из. Цун дог чу сомабоал музыкацара безам, сахьетам. Цудуьха нӀаьнко шийн ерриге мукъа ха кальхата пандар Ӏомабара дӀалора. ХӀаьта цунна дика гӀо дора из говзал Ӏомае нанас. Цо хьехар пандар миштта лаца беза, лакаш тӀа пӀелгаш миштта леладе доза, мукъам миштта лаха беза, кхьидараш. Нанас хьийкар ларде а эцаш ше тӀатеӀӀа къахьегаро СаӀида торо хилийтар пандарча говзал караерзае.

1967 шера № 3 йолча Грознера юкъера школа чакхъьаккхачул тӀехьагӀа «Вайнах» яхача Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен халкъара ансамбло балха вера Айдамиров СаӀид. Бакъда, дагаца кийна новкъарлонаш нийсъелар цунна укказа. Хала а чоалхане а дар ансамбла программо кьалхашка уттадаь декхараш. Юххьанца, музыкальни искусства юкъебоагӀача дукхачча нагирхошта санна, говзал дӀалуш, хьехар деш СаӀидаца къахьийгар Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артиста Димаев Ӏумера. Цо Ӏомавир из музыкальни искусства доккха дуне довза, чоалхане программаш атта а паргӀата а кхоачашъе.

1969 шера цхьан ханна юкъагӀбита бийзар болх. Айдамиров СаӀид Эскара гӀулакх де вода. Каспийски форда флоте гӀулакх деш хул из. Цига вӀашагӀ а теха болх беш яр халхарийи ашарийи ЦӀеча байракха ансамбль, цу ансамбле дӀаэц СаӀид а. Цига яр ши отделени. Хьалхарча отделене кальхата пандар тӀехьа а боалабеш иллеш доахар СаӀида, хӀаьта шоллагӀча отделене халхарашка дакъа лоацар. Кердача номерашца юзар Айдамирова бӀухой концертни программа. Цо вӀашагӀтехар вайнахта халкъарий группа, цунна юкъебоагӀар вай махкахой Музаев Лаьча, Мачукаев Малит, Ибрагимов Ваха, Идрисов Суламбик, кхьбараш.

Советски Эскаро гӀулакх даь ваьлча «Вайнах» ансамбле юхавоагӀа Айдамиров. Тамптанлара чулоацам болаш йола концертни программаш уттаярца шийн дикка говзал йолга тьахьенхача СаӀида къинар айдаь къаьхьег вайнахьа музыкальни культура дегӀайоалаьча даькъе. Иллешта дукха а мукъамаш дахтад цо. Царех да «Юхаяргга сатувс» яха, кхыдола иллеш, «Веданхой халхара йиш», «Лоамашка сатассар» яха махкарий халхар, кхыдараш.

Айдамиров СаӀид концертмейстер ва. Дукха концертни программаш оттаьй цо. Шийн гӀулакха боккъонца вола говзанча из хилара тешал деш а вай республика а Дагестански АССР а культура министерствашка тийнна сийлен грамоташ, совгӀаташ. «Вайнах» ансамблаца цхьана из гастролашка вахахиннав юххерча Малхбоалехьа, Африке, Латински Америке. Халкъа произведенеш лакхарча говзалца кхоачашъярах 1978 шера Айдамиров СаӀида лу Нохч-ГӀалгӀай заслуженни артист яха цӀи.

Даьчох тоьам баь Ӏеш вац Айдамиров. Из даим кердадар лохача наькъа тӀа ва.

Ӏ. ЮСУПОВ.

УКРАИНСКИ ССР. Крыма «Дошо пляж» яхача районе хьалъеш латт «ДоттагӀал» яха дунея халкъашта юкъера здравница-пансионат, чехословакски гӀишлонхошта дакъа а лоацаш. Хьалдеш латт уж тайпа кхы доаца архитектури гӀирсаш 60 метр лакхача аьшкабетонни кхаь колонна тӀа оттаргда, 400 моттиги кхо яруси йола нах чуӀеш дола герга цӀенош. ХӀанз колоннаш хьалъоттаяь а яьна, цӀеной нах чу Ӏеш дола дакъа хьалде доладаьд.

«ДоттагӀал» яха пансионат хьалъю Советски Чехословакски профсоюзий средствах. ТӀехника, безаме гӀулакхаш эттад вошал долча гӀишлонхошта юкъе.

СУРТА ТӀА: «Дружба» яха пансионат хьалъеш латтача гӀишлонни майда тӀа.

И. ДУДЧЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

ДЕРРИГАЧА ДУНЕН РЕКОРД

Сан-Пауло яхача Бразильски городе чакхъьйннай сзача атлетика хьалхле яьккхарах йола дунен нагирхой яхьаш. Цига дакъа лоацаш хилар ерригача континенташкара чӀоагӀагӀа бола штангисташ.

Вай мехка гулъяьча команда юкъе а волаш цу яхьашка дакъа лоацаш хилар спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастер грозненец Арсамаков Исраьил. 82,5 килограммага кхачийл долал долча спортсменашта юкъе чемпион хилар цох. Двоеборьен итог йича цо хьалъайяь хилар 385 килограмм долал дола штанга. ХӀаьта из а нагирхошта юкъе дунен керда рекорд я.

Белгалдаккха доагӀа, цу яхьашка чемпион хиларал совгӀа Исраьил Европа экс-чемпион а СССР хьалхле яккхарах хиннача къовсамашка котало яьккхар а хилар.

Цун тренер ва РСФСР заслуженни тренер И. А. Кодзоев.

ЦХЬАЬКХА КОТАЛО

Эдмонтон яхача Канадски городе чакхъяьннай шийн лоIамагIа кӀалтохаргах латара дунен чемпионат. Цига дакъа лоацаш бар дунен, Европа, Олимпийски ловзарий чемпионаш. Цу турнире дикал белгала яр дунхагӀа совгӀаташ, хьалхара моттигаш яьха вай мехка гулъяь - команда. Цуша юкъе а дика толамаш даьхар спорта заслуженни мастера Хасимикова Салмана. Шийн дар мо 110 килограмм совгӀа доал долча борецашта юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш цох хилар чемпионата дошо призер.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАР

Липецке чакхъяьннай Россовета «Динамо» яхача общества хьалхле яккхарах нагирхошта юкъе хинна сзача атлетиках йола яхьаш. Дика спортивни толамаш даьхар цу яхьашка дакъа лоацаш хиннача грозненцаша а. Шийн дар мо 52 килограмм, долал долча спортсменашта юкъе дикагӀа хилар Эдельханов Абдулла, цо хьалхара моттиг яьккхар. Иштта цу яхьашка хьалхара моттигаш а яьха чемпионаш хилар С. Гортиков, Р. Джанаралиев, Р. Басаев. Цул совгӀа, цу къовсамашка шоллагӀа моттигаш а яьха дошо призераш хилар Хасамов Русланахи Сацаев Русланахи.

Липецке хиннача цу яхьашка шон грозненца кхоачашдир СССР спорта мастера нормативаш [illegible] С. Найдуев [illegible] А. Сайдуллаев.

ХӀаьта командни [illegible]

[illegible]

А. ИСМАИЛОВ.

Редактор Т. А. ТЕКОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.15 — СССР халкъа артиста М. Ульянова дӀабеш А. С. Пушкина «Евгений Онегин» романа I корта. Фильм-концерт.
9.40 — А. М. Домах — концертно. Кхоачашду РСФСР заслуженни артиста Э. Москвитина, РСФСР заслуженни артиста И. Жукова кулгал деча Московски пачхьалкхен филармони Академически симфонически оркестра ансамбла солисташ.
9.55 — «УгӀа аьлла боча хилар». Телевизионни дуккасерийни художественни фильм 1 сери.
11.00 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни фильмай программа. «Новороссийска дагаоагӀа». «Котална памятник». Новороссийск лорас бозаьб 40 шу кхачаргӀа.
15.30 — Фильм — берашта. «Къонах мишта хурга».
16.35 — Шахматни школа. «Позаа — шахматишь». 1 передача.
17.05 — «Вахар душдараш». Телевизионни документальни фильм.
17.55 — Мультипликационни фильмаш.
18.25 — «Глубинни юрта». Курски областа Хомутовски района Кирова цӀерагӀча колхозе кадраш дӀачӀоагӀъяра беча балхах лаьца.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Оаха хьалхь БАМ».
19.35 — Ереванна машинанаьха боалхой культура ЦӀен хьалха халхара ансамбла концерт.
18.50 — Телевизионни дуккасерийни художественни фильма премьера. «УгӀа аьлла боча хилар» 2 сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — ТренироагӀар палатаьшка. Передача дӀаьдо Н. Андроникова.
22.35 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуьйранара гимнастика.
8.20 — «Процесс». Художественни фильм.
9.50 — «Ӏуйре дика хийла шун, махк». Документальни фильм.
10.10 — Л. Минкус — «Пахита» яхача балетера дивертисмент.
11.00 — Испански мотт.
11.30 — Эстетически вахар. ТӀадукхача барцаьгъ лаьца.
12.00 — «Са къахьегам юкъебоала республика къахьегама». Целиноградера репортаж.
12.45 — Принца Флорезела приключенеш. Хьийтраша дола художественни фильм. 1 сери.
13.50 — «ДегагӀоза, ашараш, фордия». Фильм-концерт.
14.50 — Цхьаьна актера театр. В. Мэонтов.
15.50 — «Кердадараш».
17.05 — «Горизонт». Берашта лаьрха киножурнал.
17.45 — «Нет срока давности». Документальни фильм.
18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайче тӀоалаь».
19.35 — КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъе! Дукха кхоабача хьайбай репортажаш (нохчий меттала).
19.50 — Киножурнал.

10.00 — Микола Бажана [illegible]
10.35 — г. Нижневартовска нехадайтӀалой художественни самодеятельноста концерт.
11.35 — Берашта лаьрӀача телевизионни художественни фильмай премьера.
12.20 — Английски мотт.
12.50 — «Шахматни школа».
13.20 — «ХӀамаша [illegible] [illegible]». Документальни фильма премьера.
13.40 — «Художественни йола дувцарш», С. Д. Эрьян.
14.15 — СССР пачхьалкхен академически симфонически оркестра концерт.
14.50 — «Воте Гилан цахара [illegible]».
15.50 — Кердадараш.
17.00 — «Хьа горизонташ».
17.35 — Фильм.
17.45 — Хьайбий боахам — хьалхара къахьегам. «Эвзьар» дукхалдикалиш.
18.00 — Хьинарерча къахьегама гӀишлошта.
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀоалаь».
19.00 — «Заманиоа» (гӀалгӀай меттала).
19.30 — КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъе! «Кхий тӀара — цӀаьхьошка» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дӀакъела хийла шун. беркат».
20.15 — Яйзача атлетика йола СССР чемпионат.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шин боалла бола седкъа». Телевизионни художественни фильм. 1-ей, 2-ей серей.

РАДИО

19 АВГУСТ

6.40 — «Хьайбай оазлама[illegible] рейд» (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор (эрсий меттала).
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).
8.23 — Моттигерча композиторий хьалхам (гӀалгӀай меттала).
11.15 — «Парторганизацешкара отчеташ хоржамаш» (эрсий меттала).
11.30 — Ашараш (эрсий меттала).
11.40 — «Пхьтона [illegible]». Беседа (нохчий меттала).
17.15 — Передачий программа. Хдоттамах бола хоам.
17.16 — Халхья ашараш (гӀалгӀай меттала).
17.45 — «Поэзе минуташ» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Угроза» — радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — П. Прокурин. «Штукасунова» Радиоспектакль.
18.45 — «Поэзия да таьха» [illegible]. Концерт.
20.21 — «Сапьвадемача тӀа» [illegible]. Передача.

[illegible]

ДОТТАГIИЙ ОПЫТ

БИКАЛСКИ ГОСХОЗА «ДИЙНА ДОТУВ»

ТеламӀа хи чу чкъаьрий дукхагӀа леладарга диллача Европе хьалхара моттиг я Венгрета. Мехка чухьарча хиш чура хӀара шера шовзткъа эзар тонн тарге чкъаьрий луш. Эггара дукхагӀа уж лувцараш пачхьалкхен боахамаш да. Мехка йоаккхаза цу ерригача маьхерча продуктах [illegible] процент царна доагӀача даькъа [illegible].

Со волар Будапештера къулбеха, чкъаьрий доахача венгерски [illegible] система керттера предприяти йолча Бикал яхача юртарча госхозе. Юрта дӀадукхача гайне волча хана а [illegible] гуваш дола моттигашкара хин сийна Ӏамарч.

Дукха доккъош [illegible] болча цу госхоза директора заместителера Арпад [illegible] тора хайра сона. Ӏамарчаша дӀалаца ерриге моттиг 1260 гектар [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

аьнна кет хи чура боацаш кхаш бола кӀай амури буцек.

Чкъаьрий леладеча биналски комплексни система малан сених латт?

Чкъаьрий леладара ерригга процесс кхаь шера лаьрхӀа я. Хьалхарча даькъе Ӏовлах пхандаргаш хулийт, белггалара цхьа ха я иллалца уж хьалнхеду, тӀаннха Ӏамашка дӀачухец. ШоллагӀча даькъе дикка тоадолийт чкъаьрий, тӀехьарча кхоалагӀча даькъе — чаме хургдолаш кхоай уж.

Чкъаьрий доахарий бригада кулгалхочо Ференц Воршано дуйц, пхандаргаш кхедар балха эггара бехктоккамегӀа йола участок я кхаш. Из тӀадула, масала и якарми, эггара оппитегӀа болча чкъаьрий доаддараш. [illegible] [illegible] «ПрофессегӀа дикагӀа» [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

ка чухийцачул тӀехьагӀа кхы кӀезигагӀа хилац бригада йоакхо. Белгалдаьккхад Ӏама чура чкъаьрий дукхагӀа ме хул, таип-тайпара лазараш кхетара кхерам боалкхагӀа ба. Иштача хьалашка чӀоагӀа лоархӀаме да «чкъаьрий лазар» шийн ханнахьа эвр, диагноз нийса оттаяр, чкъаьрийнна дарба дора мел эшар дар.

Цу гӀулакха дукха болх бу болхаме лаьрххӀа дарбаш доахараш кийчдара. Царех цхьаьлараша чкъаьраша дарба даь ца Ӏеш, беббеча лазарашта дукхала оттаридолаш уж чӀоагӀдора гӀо а лу.

Чкъаьрашта сиха долаш тӀедеттадалийтара дукха белхоьи доккхараш хилийта дергдац царна. Бинални боахаме царех дикагӀа лоархӀ хи чу хьахулаши цу чу дуьсаш дараш рачкаш, личинкаш, кхи сагалий. Иштта кхачам болаш хилийтар дукха, царна к кхача тӀех, хи чу органически удобренеш а [illegible].

Ахна [illegible] дикка [illegible] чкъаьрашта, [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

добавкаша йиш хулийт кӀеэиг-дукха мукъ а йоаллаш чӀоагӀа чам бола чкъаьран продукци нийкха. Кхоаош йоаккхача тӀехьарча хана, Ӏамий хӀара гектара чура шин тоннаа кӀезигагӀа йоацаш продукци нийкхар дукха, комбикормаш тела болалу чкъаьрашта.

Шоай лоаттамо диллача тайп-тайпара дола доакхараш нийчдеш опытни специалисташ а болаш йола лаьрххӀа цех хьайийлай госхозе. Иштта хьалий тохамаш деш а чкъаьрий дикагӀа кхабара, царна Ӏунал дика гӀо дора рекомендацеш телаш а йола лаборатори.

Цхьаькха тайпа, кхы кӀезигагӀа лоархӀаме йоаца компоненташ а а чкъаьрий лелалена. Масала, чкъаьрий даьа доладергдола ха тетара нийса хоадаь хила [illegible], хортагӀа дӀаидахьийта а доаттале а деза. Цу гӀулакха ойла [illegible] боахаме нийцахьий продукце [illegible] [illegible] [illegible] на бойтаь дукха ка [illegible] йиш хулийташ йола технологи.

[illegible]

не тӀа укказа хьаю 15 тайпара продукци. Рецептура оттаьй кхачан промышленноста Сегедски лакхерча школа болхлоша. Дика тӀа вӀашагӀлехкача агрегатиш автоматически цӀеи а бу, цхьаькха а боахх чкъаьрий, цуьцара тӀехкаш [illegible], фарш, формовка кийчъю, сухарашка панировка ю, шоалкхе итт граммага кхачалца йола брикеташ ГӀорай.

Махкарча тхьаь шин боахамца договор даьд Бикалски госхозо чкъаьран продукци концерпировани аракецара йолаш. Цар масане а шоай цига толаме кхьсенхьаьй биналски чкъаьрий леладара комплексни система. Масала, моттигерча чкъаьрий дела деранаш хӀара шера массан миллион пхандарг [illegible] доаллакха уллача ТЭЦ-о [illegible] машта мела хий техача Салхолобадски чкъаьрий доахама. Шоӏ арӏанна, цига хьедаь чкъаьрий юха а Бикалски догӀа шерарча фабрика чакхдаьйта.

Специалисташта хетачох, дӀахо йолача хана дукха а дукхагӀа хургья юрча дола [illegible] [illegible].

[illegible]

Юрий БАРАНОВ, АПН соб. корр.

ТХА АДРЕС: [illegible]
НАШ АДРЕС: [illegible]
[illegible]